

**PRINCIPALS CONCLUSIONS DEL PROCÉS DE PARTICIPACIÓ SOBRE POSSIBLES USOS I
ACTIVITATS A LA FINCA DE LA TORRE NEGRA, I SOBRE ELS REPTES I PRIORITATS EN EL
SECTOR SANTCUGATENC DE COLLSEROLA**

CONSELL DE CIUTAT

GRUP DE TREBALL DE TORRE NEGRA I COLLSEROLA

MAIG 2022

**PRINCIPALS CONCLUSIONS DEL PROCÉS DE PARTICIPACIÓ SOBRE POSSIBLES USOS I
ACTIVITATS A LA FINCA DE LA TORRE NEGRA, I SOBRE ELS REPTES I PRIORITATS EN EL
SECTOR SANTCUGATENC DE COLLSEROLA**

**Document elaborat pel Grup de Treball sobre
Torre Negra i Collserola, del Consell de Ciutat.**

Carles Castell (coordinador)

Assumpta Bailac

Marcènia Baqués

Tana Collado

Gemma Garcia

Robert Savé

Bibiana Tesanovic

PRINCIPALS CONCLUSIONS DEL PROCÉS DE PARTICIPACIÓ SOBRE POSSIBLES USOS I ACTIVITATS A LA FINCA DE LA TORRE NEGRA, I SOBRE ELS REPTES I PRIORITATS EN EL SECTOR SANCUGATENC DE COLLSEROLA

En el marc del Consell de Ciutat de Sant Cugat del Vallès s'ha posat en marxa un grup de treball per elaborar un document de base sobre els possibles usos i activitats a desenvolupar a la finca de la Torre Negra, recentment adquirida pel consistori. Així mateix, per contextualitzar les propostes, s'ha obert la reflexió als entorns de Collserola, sempre des d'una mirada santcugatena —però que no perdi la imatge general i funcional de l'espai, ni el doble context local i global— que incorpori els projectes i iniciatives ja existents, evitant duplicitats i cercant les sinergies amb els processos públics i cívics que estan en marxa.

Com a punt de partida, el grup de treball va elaborar un document de base, consensuat entre les persones que en formen part (Annex 1). El document es va enviar a una vintena d'entitats i associacions del municipi que desenvolupen activitats relacionades amb Collserola i/o la Torre Negra, juntament amb un qüestionari per identificar les principals prioritats que destacaven. El qüestionari, el llistat de les entitats consultades i les aportacions rebudes estan recollits a l'Annex 2.

Finalment, el grup de treballar ha elaborat la present síntesi, conjugant la reflexió del document de base, la informació continguda en el document tècnic sobre la finca i l'edificació de la Torre Negra que ens va facilitar l'Ajuntament, i les aportacions trameses per les entitats que van respondre al qüestionari.

SOBRE EL SECTOR SANTCUGATENC DE COLLSEROLA

- Ningú posa en dubte els valors únics que concorren en l'espai natural de Collserola, tant en el seu conjunt com en el sector del municipi de Sant Cugat. D'una banda, Collserola compta amb uns valors intrínsecs naturals i culturals indiscutibles, que han dut a que una bona part d'aquesta espai hagi estat declarat Parc Natural. De l'altra, per la seva posició estratègica, enmig de l'àrea metropolitana de Barcelona, Collserola juga un rol essencial en l'equilibri territorial i a la vegada està sotmès a múltiples pressions i conflictes en el seu ús per part dels milions de persones que hi desenvolupen usos i activitats diversos.
- En aquest sentit, el fràgil equilibri de Collserola precisa, més enllà de la seva protecció, d'una gestió intensa que garanteixi la pervivència a llarg termini dels seus valors i dels beneficis que ofereix a les persones. Aquesta gestió es pot agrupar en tres grans paquets:
 - Conservació del patrimoni natural i cultural:
 - Conservació i restauració d'hàbitats i espècies.
 - Manteniment i restauració de la connectivitat ecològica (interna i amb els espais naturals propers).
 - Protecció i restauració de torrents i rieres.
 - Gestió per a l'adaptació al canvi climàtic.
 - Creació i manteniment d'un mosaic agroforestal.
 - Gestió territorial i infraestructures per a la prevenció dels incendis forestals.
 - Control d'espècies exòtiques i gestió d'altres, com el senglar.
 - Impuls de les activitats productives:
 - Suport a la gestió forestal en finques públiques i privades, per a la producció forestal, la millora de l'hàbitat, la prevenció d'incendis i l'adaptació al canvi climàtic.
 - Impuls de la ramaderia extensiva, per a la producció de proximitat, la reducció de biomassa, el manteniment del mosaic agroforestal i la diversificació del paisatge.

- Potenciació de l'agricultura regenerativa (i sobretot ecològica), per a l'abastament de producte fresc, de temporada, sa i de proximitat, la recuperació de l'ocupació de terres i masies, i la creació d'un mosaic agroforestal divers i resilient.
- Afavoriment de les accions complementàries per assolir els objectius anteriors: aspectes legals (accés a la terra, regulacions urbanístiques...), contractes agraris o altres instruments de suport, comunicació/sensibilització a la ciutadania sobre la importància del sector primari i el consum de productes de proximitat.
- Ordenació de l'ús públic:
 - Comunicar els valors de Collserola, com a espai natural de proximitat, i els beneficis per al benestar i la salut de les persones.
 - Afavorir una relació sana amb l'entorn urbà, potenciant la visita de la ciutadania als espais limítrofs i minimitzant l'afluència a les zones més sensibles del parc.
 - Regular, i en determinats sectors limitar, els usos i activitats més impactant, com les bicicletes i els cavalls en senders i fora dels camins, o bé en horaris nocturns.
 - Restringir estrictament els vehicles amb motor elèctric (bicicletes i patinets).
 - Aconseguir aliances amb els sectors implicats (senderisme, ciclisme, hípiques...) per al desenvolupament de bones pràctiques i l'acompliment de les normatives d'ús públic existents.
 - Implementar un transport públic eficaç que dissuadeixi l'ús del vehicle privat.
 - Facilitar l'accés de persones amb mobilitat reduïda i altres necessitats especials.
 - Minimitzar els impactes negatius de l'ús públic sobre les propietats privades i sobre l'activitat productiva agrària que es desenvolupa a Collserola.
- Per tot això que s'ha esmentat, és necessari un pacte territorial entre les diverses administracions, entitats, empreses i ciutadania per tal de dotar a Collserola dels recursos necessaris (econòmics, humans, legal, socials, aliances...) per avançar conjuntament en les línies prioritàries esmentades.

SOBRE LA TORRE NEGRA I EL SEU ENTORN IMMEDIAT

- Totes les persones i entitats consultades valoren molt positivament l'adquisició de la finca de Torre Negra per part del consistori santcugatenc. Tanmateix, també hi ha una consciència compartida dels reptes i dificultats, més enllà de la indubtable oportunitat que representa, a l'hora de definir els usos i activitats que s'hi poden desenvolupar, així com dels passos i processos que caldrà posar en marxa a tal efecte.
- Sobre les valors i finalitats principals que es poden desenvolupar a la Torre Negra, hi ha un consens generalitzat en els següents:
 - Consolidació, valorització i difusió del patrimoni històric, etnològic i cultural:
 - Actuació inicial sobre l'edifici, urgent, per restaurar els elements arquitectònics estructurals essencials (sostres i forjats en particular), a la fi que qualsevol ús es pugui realitzar amb seguretat.
 - Gestió per tal que l'edifici sigui qualificat com a Bé Cultural d'Interès Nacional (s'està analitzant per part de Museus de Sant Cugat).
 - Museïtzació de l'edificació (si més no de la part més interessant) i visita per donar a conèixer a la ciutadania els seus valors.
 - Exposició sobre la història de l'edificació i el seu context al llarg dels segles, que permet explicar els canvis socials i econòmics en el paisatge de l'entorn i en el municipi: etapa medieval, relació amb el monestir, usos agraris tradicionals, l'etapa vitivinícola, canvis en el món rural al llarg dels darrers decennis.
 - Gestió de la finca:
 - Gestió forestal del bosc que ocupa la major part de la feina. Redacció i desenvolupament d'un pla tècnic de gestió i millora per tal d'adequar l'estructura forestal i fer-la més resilient davant del canvi climàtic, reduir el risc d'incendi i millora l'hàbitat per a la conservació.

- Recuperació de l'activitat agrària i/o ramadera en aquells espais on sigui viable, de forma compatible amb la resta d'activitats (determinats usos, com la recuperació de la vinya, es podrien relacionar amb els corresponents espais de la casa: cups, celler, etc.).
- Punt d'interpretació del paisatge rural:
 - “Porta de parc”. Punt d'informació i interpretació del patrimoni natural i cultural per als milers de persones que accedeixen a Collserola per aquest punt. Elaboració dels materials necessaris genèrics i/o específics: exposicions, audiovisuals, material gràfic, etc.
 - Espai per a l'educació i comunicació ambiental, tant per al públic escolar com per al conjunt de la ciutadania.
 - Espais per a activitats directament relacionades amb l'edificació i el seu entorn: naturalistes, científiques, agràries, tercer sector ambiental, etc.
 - Punt de partida d'itineraris específics per l'entorn de la Torre Negra i la vora entre la ciutat i el medi rural. Difusió del valor estratègic per al benestar de les persones.
 - Espais exteriors per a la realització d'activitats directament relacionades amb la salut i el benestar de les persones: itineraris saludables, cursos, activitats de voluntariat, art amb elements naturals, ciència ciutadana, etc.
 - Activitats puntuals (festivals, trobades, etc.) directament relacionades amb l'espai.
- Existeix també consens en que caldria evitar els usos i les activitats que poden malmetre el patrimoni històric de l'edificació o impactar negativament en l'entorn natural (multitudinàries sorolloses, nocturnes, etc.). Es considera que pot ser compatible un ús de bar sempre i quan no generi impactes negatius ni en l'edificació ni l'entorn (massificació). Igualment, podria haver-hi un punt de venda de productes agraris de proximitat, possibles *merchandising* de l'espai, etc.

- Finalment, quan als passos i la gestió necessària, han sorgir les següents consideracions:
 - Continuar amb el procés d'implicació ciutadana que s'ha iniciat, especialment degut a la forta inversió necessària i la necessitat de cercar projectes potents i viables econòmicament, socialment i ambientalment. Aquesta reflexió hauria d'incloure altres edificacions i finques de l'ajuntament, que actualment no tenen un ús ben definit.
 - A tal efecte, es fa necessari crear un equip transversal dins del consistori, degut a la gran quantitat d'aspectes a tenir en compte, amb una persona o reduït grup de persones que dugin a terme la coordinació i la relació amb la resta d'agents durant el procés de consolidació i obertura de la finca.
 - Planificar acuradament els accessos a la finca, especialment a través d'un circuit de senders de petit recorregut, aprofitant els camins històrics i tradicionals, que caldria senyalitzar, i evitar el pas per la resta. Els accessos motoritzats haurien de ser restringits als mínims necessaris per a la gestió.
 - Degut a les dimensions i l'estat de l'edificació, i de les múltiples possibilitats quan a usos i activitats, caldrà desenvolupar un projecte d'inversió, restauració i adequació per fases. A mesura que es vagin prioritant i finalitzant les actuacions i obrint els espais a la ciutadania i als col·lectius específics que n'hagin de fer ús.
 - El cost d'uns projectes d'aquesta envergadura fa imprescindible el cofinançament amb altres administracions: Diputació, Generalitat i també l'Estat Espanyol (per la possible consideració de l'edifici com un BCIN) i la Unió Europea (per la part dels projectes d'adaptació al canvi climàtic).
 - Una possible via de gestió, un cop finalitzades les inversions necessàries, seria la concessió administrativa, que reduiria notablement el cost per a l'Ajuntament. Per tal de garantir el manteniment del patrimoni, seria convenient que això impliqués que els concessionaris visquessin a l'edificació (com si fossin masovers).

- Lògicament, la Torre Negra hauria de ser exemplar quan a la utilització dels recursos naturals i la relació amb l'entorn: ús de l'aigua, energies renovables, neutre en carboni, integració paisatgística de les actuacions exteriors, etc.

Sant Cugat del Vallès, 29 de maig de 2022

ANNEX 1: DOCUMENT DE BASE

Collserola, natura a tocar de la ciutat

Extracte de l'article "Collserola, natura a tocar de la ciutat". Castell, C. Revista Vallesos, 17, estiu-tardor 2019: "Espais naturals, més de cinc quarteres".

La muntanya metropolitana per excel·lència és un espai essencial de patrimoni natural i cultural a l'abast de milions de persones

El ceramista, crític d'art i intel·lectual Josep Llorens i Artigas va escriure l'any 1922 sobre el Montseny: "*És la muntanya en la qual la ciutat deu ésser posada a prova. L'obra que damunt d'ella s'exerceixi ha de donar el to a la ciutat. La ciutat serà bona i serà culta, o la ciutat serà encara primitiva o imperfecta segons sàpiga tractar la muntanya*". La seva reflexió de fa gairebé un segle és ben actual i es pot aplicar amb tota la seva significació a Collserola.

I és que Collserola constitueix un clarobscur de la naturalesa de la metròpoli que l'ha modelat, amb tot un seguit de mals usos i impactes molt severs sobre la muntanya, però també amb decisions territorials, fermes i sovint avançades al seu temps, que han permès conservar la natura que encara tenim avui. Els reptes de la planificació i gestió de Collserola han variat notablement durant el darrer segle, des del progressiu abandonament rural i l'aparició de l'urbanisme descontrolat, fins a la creixent demanda d'espais per a lleure que han dut a una intensitat excessiva d'ús públic en molts indrets. Els desafiaments han canviat, però la necessitat de trobar mecanismes que garanteixin continuar gaudint d'un espai únic que posa a l'abast de la ciutadania un bosc, una escola de natura, un itinerari a la vora d'una riera a pocs minuts de casa continua sent la mateixa. De fet, tant els riscos associats a la degradació de Collserola –canvi climàtic, incendis, desastres naturals, erosió, disminució de la capacitat de producció d'aliments, aïllament de la resta d'espais naturals– com els beneficis que n'obté l'entorn urbà –qualitat ambiental, protecció davant dels riscos naturals,

mitigació dels episodis meteorològics extrems, productes alimentaris de proximitat, lleure, esport– han crescut exponencialment i la nostra salut i benestar en depenen totalment.

Cada vegada més persones pensem que s’ha de conservar la natura perquè no tenim cap dret a provocar l’extinció d’una espècie, perquè hem de lliurar el patrimoni natural als nostres fills en un estat millor del que l’hem rebut. Tanmateix, si aquestes qüestions ètiques no resulten prou convincents per a tothom, haurien de considerar, si més no, que no existirà qualitat de vida sense qualitat ambiental, i que la nostra pervivència a llarg termini passa per la preservació dels espais naturals, en especial dels que estan situats en una posició tan estratègica com Collserola.

La conservació d’un espai vital

L’any 2010 el govern de la Generalitat va aprovar la declaració del Parc Natural de la Serra de Collserola. Aquesta protecció va reconèixer i reforçar els instruments ja existents des de feia anys, iniciats amb l’aprovació del Pla especial de protecció, l’any 1987, per part de la Corporació Metropolitana de Barcelona i complementats posteriorment per les polítiques catalanes i europees d’espais protegits, amb la seva inclusió en el Pla d’Espais d’Interès Natural i la Xarxa Natura 2000, respectivament. En l’actualitat, el Consorci de Collserola – format per la Diputació de Barcelona, l’Àrea Metropolitana de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i els nou municipis del parc– gestiona la superfície de 8.295 hectàrees del Parc Natural. D’aquestes, 2.115 hectàrees pertanyen a Sant Cugat del Vallès (gairebé un 44% de la superfície del municipi), on la serra de Collserola ha constituït sempre un element fonamental des del punt de vista natural, social i econòmic.

Collserola és un espai singular, essencial, per molts motius. En primer lloc, per la seva ubicació estratègica, entre les desembocadures del Llobregat i el Besòs, la plana vallesana i el mar. Una serra d’escassa altitud però de pendents sovint abruptes a les carenes, amb contrastos entre els vessants assolats i les valls obagues que davallen vers la plana. Aquesta situació geogràfica única explica l’existència de nombroses restes neolítiques, com les de

més de 7.000 anys d'antiguitat en una cova propera a la Torre Negra, o poblats i restes iberes, com el forn de Sant Adjutori. A més, la serra de Collserola ofereix una gran varietat de recursos naturals, que ajuda a entendre el seu poblament i les activitats associades al llarg dels segles. L'interès i la diversitat geològica de Collserola és elevadíssima, i ha estat reconeguda amb tres espais d'interès geològic (geozones) que recullen la varietat de tipus de roques, la presència de fòssils extraordinaris (com els mamífers marins) i minerals poc freqüents.

La diversitat de sòls comporta necessàriament una notable varietat de formacions vegetals. Encara que la vegetació és essencialment mediterrània, existeixen diferències ambientals notables entre els prats secs sobre sòls prims als solells, força àrids, i els boscos frondosos amb espècies de caràcter centreeuropeu, en les fondalades més humides. A Collserola trobem una molt bona representació de les formacions arbustives, bé per les condicions ecològiques o com a comunitats en regeneració després d'incendis, com ara les brolles, les garrigues i sobretot les màquies de bruc i arboç, barrejats amb rebrots d'alzina i roure, sobre les quals apareix sovint un estrat arbori de pi blanc. En molts indrets, en absència de noves perturbacions, aquestes màquies poden evolucionar cap a formacions forestals dominades per l'alzina i el roure.

La Font Groga i la Rierada-Can Balasc, reserves naturals

Els boscos de planifolis es concentren en les capçaleres obagues i les fondalades de les valls vallesanes on s'han pogut preservar rodals tan significatius com la roureda de roure martinenc de la Font Groga, declarat Reserva Natural per la seva rellevància. L'altra Reserva Natural, de la Rierada-Can Balasc, protegeix la millor representació de les formacions de ribera del parc natural, al llarg de la riera de Vallvidrera, en especial les escasses vernedes encara existents, així com espècies singulars de la variada fauna de Collserola, com el ratpenat de cova. De fet, l'aigua, i les nombroses fonts de la serra, moltes avui desaparegudes, són un dels seus elements més característics, associades sovint a l'excursionisme i els aplecs: les conegudes fontades. Els paisatges vegetals es completen amb els espais oberts: els prats secs i ginestars, i els pocs conreus que encara es mantenen, cada vegada menys, als escassos

indrets planers de la vora del parc, a tocar de les viles. Un paisatge divers, humanitzat i amable, que convida a perdre's per camins frescals a tocar de les rieres a l'estiu i pels assolats marges de camps i bosquines les curtes tardes d'hivern.

De la Torre Negra a Sant Medir

La petjada humana a Collserola es va intensificar a l'edat mitjana, amb la construcció de nombroses masies i l'aprofitament dels recursos naturals. Bona part de les cases estan avui en ruïnes, però resten mostres ben conservades al nostre municipi, algunes de les quals encara mantenen associada una activitat agrària, com Can Bell, Can Montmany o la Torre Negra, una magnífica edificació fortificada que es remunta al segle XII, recentment adquirida per l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. D'altres, ofereixen serveis de restauració —com Can Borrell o Can Cortès—, o bé són equipaments del parc —com Can Balasc, un centre de recerca vinculat al coneixement i la conservació dels ecosistemes mediterranis.

De la mateixa època són les diverses edificacions de caràcter religiós, principalment ermites, que avui dia encara conserven tradicions i aplecs seculars. És el cas de Sant Medir, d'origen romànic i de llarga tradició popular. La seva ubicació, a la vall del mateix nom, ha convertit les passejades al llarg de la riera en una de les rutes més habituals, que aplega centenars de caminants i esportistes cada dia, amb elements tan simbòlics per al nostre municipi com el pi d'en Xandri.

De les cases modernistes als senders per fer salut

A inicis del segle XX, Collserola va acollir residències modernistes, equipament socials i sanitaris, i fins i tot grans projectes d'oci, com l'efímer Casino de l'Arrabassada. Eren tal vegada un precedent dels usos vinculats al lleure i la salut que ofereix avui la muntanya. Llavors es va iniciar també la urbanització de determinats sectors, amb projectes com La Floresta-Pearson, que a partir de mig segle va desembocar en l'aparició de les actuals

urbanitzacions, amb una gran diversitat de qualitat dels serveis, integració paisatgística i adequació legal, i que deixen una notable empremta sobre la muntanya.

Els darrers trenta anys la protecció de la serra ha permès evitar nous impactes i reduir-ne alguns dels existents, però tant les transformacions internes (sobretot els túnels de Vallvidrera, les línies elèctriques i les urbanitzacions de l'eix central) com externes (vinculades als creixements urbans i les infraestructures de transport perimetrals) han causat l'isolament gairebé absolut de Collserola en relació amb la resta d'espais lliures i una fragmentació interna que redueix els valors naturals i causa fortes pressions, malgrat els esforços per evitar-ho realitzats tant per l'equip gestor del parc com, en general, pel món del planejament territorial i urbanístic. En aquest context, el valor de Collserola per a les persones s'ha posat més de manifest que mai i s'ha incrementat el nombre de ciutadans que utilitzen habitualment el parc per al lleure i l'esport aprofitant la seva gran accessibilitat i tots els seus camins i senders. Collserola s'ha convertit així en una gran infraestructura de salut i benestar per a totes les persones que tenen l'espai com a lloc preferent per a l'oci en un entorn privilegiat.

Quina Collserola volem?

L'elevat ús públic del parc de Collserola —amb més de 6 milions de visites anuals, segons els darrers estudis, al voltant de 2 milions de les quals al vessant vallesà— provoca tant conflictes entre visitants com una gran pressió i impactes diversos sobre el medi, ja que no hem d'oblidar que es tracta d'un parc natural amb element de gran valor ecològic, cultural i paisatgístic. Al mateix temps, les escasses explotacions agrícoles, ramaderes o forestals existents lluiten per sobreviure en un entorn molt transformat i tensionat, que fa encara més complicada la prou difícil situació agrària arreu del país. Però no ho hauríem de veure com un sector marginal, que no mereix preocupar-nos per la seva possible desaparició, ja que les activitats agràries garanteixen una gestió equilibrada del medi, aporten espais oberts —prats, pastures, erms— de gran valor ecològic i per a la prevenció d'incendis, produeixen

aliments de qualitat i proximitat, permeten el manteniment de les tradicionals masies i han creat, en definitiva els paisatges de Collserola.

El repte està servit: garantir l'equilibri entre un patrimoni natural ben conservat —que contribueixi a mitigar i adaptar-nos als efectes del canvi global—, el manteniment dels usos agraris i el patrimoni cultural associat, i el gaudi de la serra per part de milions de persones que hi realitzen activitats ben diverses. I tot en un entorn fortament pressionat per la dinàmica socioeconòmica de la gran metròpoli. Com resulta habitual, no hi ha fórmules màgiques, sinó molta feina. Un compromís polític i social per conservar i restaurar els valors de Collserola, els recursos materials necessaris per a la seva adequada gestió i la implicació de la ciutadania per defensar un espai que constitueix un “territori vital”, com resa el lema actual del parc, desenvolupat pel Consorci que el gestiona.

La Torre Negra, una aposta estratègica del municipi

La Torre Negra i el seu entorn és probablement l'indret més emblemàtic de l'espai rural que envolta el nucli urbà. Hi conflueixen valors històrics i patrimonials, especialment els de la edificació fortificada que hi dona nom; naturals i rurals, vinculats a un dels darrers mosaics agrícoles i forestals del municipi; i simbòlics, com el pi d'en Xandri. Així mateix, des que el Pla General Metropolità del 1976 va classificar com a sòl urbanitzable una gran peça d'aquest sector, la Torre Negra s'ha convertit en un espai de conflicte d'usos i interessos entre les petites propietats, una gran empresa immobiliària, els successius governs municipals i una bona part de la ciutadania. Des de llavors, cap dels diversos plans que havien de definir el futur del sector de la Torre Negra —tant els promoguts per la propietat, per urbanitzar una part dels terrenys, com pels consistoris, amb l'objectiu de protegir l'espai dels desenvolupaments urbanístics— han aconseguit l'acord entre les parts i han acabat inexorablement en la via judicial. Una via que hores d'ara està pendent d'una darrera sentència que podria tancar definitivament les expectatives d'urbanització i donar pas a un pla per endreçar les edificacions, usos i activitats existents en l'actualitat.

En paral·lel, des del govern local i la societat civil s'han produït diverses iniciatives destinades a posar en valor i donar a conèixer la importància de la Torre Negra. Així, des del consistori es va impulsar el Parc Rural de la Torre Negra, que finalment va quedar fora del Parc Natural per sentència judicial, però que ha servit per donar visibilitat a aquest espai. Igualment, malgrat les dificultats producte dels litigis indicats, s'ha aconseguit mantenir l'activitat agrícola en una part dels camps, mantenint el mosaic agrari i els seus valors. Des de la ciutadania, fa una trentena d'anys es va constituir la Plataforma Cívica per a la Defensa de la Torre Negra, amb l'objectiu principal d'evitar la urbanització de l'espai. Arran de l'agressió al pi d'en Xandri, va néixer també la Comissió Pi d'en Xandri (anomenada enguany Pi d'en Xandri +25) que manté viva la reivindicació ambiental i el suport a la conservació d'aquest entorn.

El consistori adquireix la Torre Negra

Amb tots aquests antecedents, a inicis d'aquest 2022 l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès va adquirir definitivament l'edificació de la Torre Negra i la finca forestal de 86 hectàrees que pertanyien a la família Rabadà des de feia gairebé dos segles. Encara que aquesta adquisició no té un impacte directe en la resolució del conflicte urbanístic esmentat, donat que no s'inclou dins la zona classificada com a urbanitzable, sí que té un gran valor patrimonial, simbòlic i de gestió.

Així, aquesta operació permet, d'una banda, impulsar la gestió forestal multifuncional d'un espai boscós de vora urbana, imprescindible per millorar el seu estat de conservació, els valors com a hàbitat i l'ús públic per part de la ciutadania, així com reduir la seva vulnerabilitat enfront del canvi climàtic i disminuir el risc d'incendi forestal. Igualment, tot i que l'existència d'espais agrícoles dins la finca és gairebé testimonial, el "fet agrari", relacionat amb la producció, la fenologia, l'agronomia, el coneixement i el respecte per a aquesta activitat, ha de ser-hi ben present.

Pel que fa a l'edificació de la Torre Negra, des del consistori municipal s'ha indicat sempre que l'objectiu és obrir-la al públic. De fet, Sant Cugat, a diferència d'altres municipis de

Collserola no compta amb cap equipament públic, cap “porta de parc”, enfocada a la informació als visitants, l’educació ambiental o la interpretació del patrimoni rural i el paisatge. La Torre Negra podria ser clau per ajudar a enfortir i ordenar el vincle natural entre el parc i el municipi en aquest sector. A banda, lògicament, del valor únic de l’edificació en si mateixa, que permetrà a les persones conèixer la història, l’arquitectura i la manera de viure en aquest tipus d’edificació. I també d’interpretar el paisatge agrari de l’entorn, per exemple amb el món de la vinya i el vi, tan rellevant en el nostre municipi.

En qualsevol cas, cal planificar acuradament els usos que s’hi hauran de desenvolupar i executar les accions i obres d’adequació necessàries en la construcció, els accessos i els jardins que l’envolten; sempre sota el criteri de partida, òbviament, d’un equipament i una gestió de l’espai basada en l’estalvi i l’eficiència en l’ús dels recursos, i en una Torre Negra de baixes emissions de carboni.

ANNEX 2: QÜESTIONARI DE PARTICIPACIÓ, LLISTAT D'ENTITATS CONSULTADES I APORTACIONS REBUDES

El document de base es va enviar als membres del grup de treball del Consell de Ciutat i a les entitats del nostre municipi més directament relacionades amb Collserola i la Torre Negra.

En concret, les preguntes que es formulaven eren les següents:

Sobre el Parc Natural de la Serra de Collserola

- *Quines són les activitats principals que desenvolupa la vostra entitat/institució en el marc de l'espai de Collserola?*
- *Quins són els 3 reptes més importants que té l'espai natural de Collserola?*
- *Quins usos i activitats penseu que caldria impulsar i quins caldria que es restringissin/ordenessin (fins i tot eliminar en determinats entorns)?*
- *Quines creieu que són les 3 accions prioritàries a desenvolupar a Collserola, dins de l'àmbit territorial de Sant Cugat?*

Sobre la masia de la Torre Negra i el seu entorn

- *Quina creieu que hauria de ser la finalitat principal de l'edificació i la finca de la Torre Negra?*
- *Quins usos i activitats haurien de ser presents a la Torre Negra, vinculades a la conservació, la museïtzació, la visita, etc.?*
- *Quina usos i activitats no haurien de tenir lloc a la Torre Negra, perquè considereu que són incompatibles?*

Tindríeu interès en participar en una reunió on es presentaran i es debatran, si s'escau, els resultats globals de l'enquesta?

El llistat d'entitats i institucions a qui es va enviar el qüestionari és el següent:

- *Grup d'Intervenció de l'Agrupació de defensa forestal de Sant Cugat*
- *Associació El Mussol*

- *Associació per a la Defensa i l'Estudi de la Natura (ADENC)*
- *Associació de voluntaris de Protecció Civil de Sant Cugat*
- *L'Ortiga Grup d'Estudis de Producció Ecològica*
- *El Cabàs de Sant Cugat: Grup de Consum Ecològic*
- *Associació Col·lectiu d'Abellaires*
- *Associació Al Gra*
- *Associació d'autogestió integral de recursos, La Rural de Collserola*
- *Ecologies Culturals*
- *Associació Hort Mira-sol*
- *Grup intervenció i emergències ADF de StC*
- *Club Muntanyenc Sant Cugat*
- *Club Excursionista Independent de Catalunya*
- *Grup d'Estudis Locals de Sant Cugat*
- *Grup Educació Ambiental Sant Cugat*
- *Federació d'Associacions de Veïns de Sant Cugat del Vallès*
- *ConSORCI del Parc Natural de la Serra de Collserola*
- *Serveis Tècnics Medi Ambient Ajuntament de Sant Cugat del Vallès*
- *Associació Collserola Paisatge Viu*
- *Associació Propietaris Torre Negra*
- *Fridays for Future Sant Cugat*
- *El Cugatenc*
- *Collserola Paisatge Viu*
- *La Rural de Collserola/Collserola Pagesa*

De totes aquestes entitats, hem rebut resposta de cinc d'elles —Associació de Propietaris de la Torre Negra, Grup d'Estudis Locals de Sant Cugat, el Cugatenc, Club Muntanyenc Sant

Cugat i Club Excursionista Independent de Catalunya—, a més d'aportacions diverses d'alguns membres del grup de treball.

La síntesi de la informació rebuda per a cada qüestió formulada és la següent:

Collserola

Reptes més importants de l'espai natural de Collserola:

- Garantir la conservació com a parc metropolità, sotmès a una gran pressió humana.
- Preservar els valors naturals i culturals.
- Garantir la connectivitat de l'espai, principalment amb Sant Llorenç a través de la Via Verda.
- Aconseguir i mantenir un mosaic agroforestal.
- Impulsar l'activitat agrària i l'activitat forestal.
- Assegurar una producció alimentària de proximitat.
- Prevenir els incendis forestals.
- Aconseguir una relació sana amb l'entorn urbà, potenciant la visita de la ciutadania als espais limítrofs i minimitzant l'afluència i activitats nocives a les zones internes del parc.
- Trobar mecanismes perquè la ciutadania, en el nostre cas els santcugatencs, coneguin el seu patrimoni natural, històric i cultural.
- Regular i ordenar l'ús públic (especialment les bicicletes).
- Elaborar i fer complir unes normes d'ús realistes per tal que els usuaris del parc puguin desenvolupar les seves activitats sense destorbar-se els uns als altres.
- Resoldre definitivament el contenciós dels entorns de la Torre Negra.
- Garantir el manteniment dels drets de la propietat.

Usos i activitats a impulsar:

- Gestió per a la conservació davant del canvi climàtic.
- Restauració d'hàbitats i ecosistemes.
- Activitat agrícola, vinculada a projectes socioeducatius i d'inclusió social.
- Ramaderia extensiva, vinculada a la prevenció d'incendis; apicultura.
- Gestió forestal des d'una lògica econòmica.

- Accés per a les persones amb mobilitat reduïda.
- Implementació d'un transport públic eficaç.

Usos i activitats a ordenar/restringir:

- Activitats esportives més nocives per al medi natural (sobretot el ciclisme), especialment a les zones més protegides.
- Limitació o, si més no, regulació més estricta dels usos més agressius: motos, bicicletes.
- Ordenació/limitació de l'ús públic en determinades zones sensibles (especialment bicicletes i cavalls).
- Concentració dels espais de trobada per a humans en zones concretes i restringides per garantir l'existència d'illes de calma reals.

Accions prioritàries a desenvolupar:

- Impuls de la restauració de torrents i rieres.
- Recuperació de la iniciativa de ramaderia extensiva al municipi.
- Recuperació de camps de cultiu aprofitant l'aprovació del Contracte Agrari i amb ajuts directes i contractació per part de l'Ajuntament.
- Creació i manteniment d'un mosaic agroforestal.
- Desenvolupament de plans d'autoprotecció a tots els barris limítrofs (no només de muntanya), aprofitant per divulgar mesures de respecte a la natura en clau de prevenció d'incendis i foment de la biodiversitat.
- Millora de la xarxa de camins per a l'extinció d'incendis forestals.
- Assoliment d'una gestió ètica del senglar, minimitzant les batudes i apostant per solucions que no passin per la mort dels animals.
- Ordenació i senyalització de senders locals.
- Vigilància per part d'agents socials per vetllar per la bona convivència d'activitats.
- Resolució definitiva del contenciós dels entorns de la Torre Negra
- Execució del projecte de la Ronda Sud.

Torre Negra

Finalitat principal de la Torre Negra (finca i edificació):

- Cal una reflexió aprofundida de les possibilitats que aporta i de les necessitats del nostre municipi (el treball de la Comissió del Consell de ciutat és un pas significatiu).
- Sembla que s'obre pas és una finalitat relacionada amb el seu entorn natural, és a dir, Collserola.
- Element central per a la posada en valor del patrimoni natural i cultural.
- Ha de ser un espai de divulgació històrica medieval com a fortificació que protegia el Monestir i rural, com a masia des d'on es pot explicar el passat vinícola de Sant Cugat així com les lluites al seu voltant (rabassaires, Bloc Obrer i Camperol...)

Usos i activitats que haurien de ser-hi presents:

- Punt d'informació del Parc Natural ja que, tot i trobar-se a fora del parc, és una porta d'accés.
- Centre d'educació ambiental.
- Espai polivalent que permeti fer actes i acollir altres exposicions.
- Centre d'una nova explotació agrícola similar al model de l'Ortiga a Can Monmany.
- Recuperació dels usos agraris en els espais de la finca que ho permetin.
- Exposició sobre el passat medieval i museu d'eines del camp amb exposició sobre les reivindicacions obreres/camperoles.
- Museïtzació de l'edificació (si més no de la part més interessant) i visita per donar a conèixer el patrimoni històric, etnològic i cultural.
- Porta de Parc (punt d'informació, exposicions, sortida itineraris, centre d'interpretació).
- Decisió entre la conservació de la Torre Negra com a bé patrimonial (p. ex.: conservem, per ensenyar-ho, tot el que hi ha en la planta noble, el primer pis?), o si volem concebre-

la com un nou equipament municipal, on prevalgui la cerca d'una funcionalitat. Podrien fer-se les dues de forma compatible.

- Caldria trobar una oferta potent, que justifiqui la despesa que s'hi ha de fer, sens dubte molt important, i sigui prou atractiva perquè la ciutadania s'hi apropi.
- Seria imprescindible incloure en aquesta reflexió la resta d'edificis (entre ells tres masies) que són municipals i s'estan enrunant.
- Per a qualsevol ús o activitat caldria primer desenvolupar i ordenar els accessos.

Usos i activitats incompatibles:

- Qualsevol activitat que impliqui una gran afluència de gent en vehicle a motor.
- Activitats sorolloses o no respectuoses amb l'entorn natural. Els serveis bàsics han d'estar dins del nucli urbà, no a les zones naturals que l'envolten.
- Qualsevol ús o activitat que pugui malmetre l'edifici i el seu entorn.
- Festivals/activitats multitudinàries (sobretot de nit) que comportin un impacte molt negatiu en l'accés i l'ocupació de l'espai (soroll, contaminació, erosió...).
- Es pot admetre una activitat de petit bar, sempre que sigui un ús secundari, complementari del principal.